

li események esetén/

Ez a réteg pedig következtet: ha egy nép minden lényeges ak és cél nélkül sztrájkol, az nem szeret dolgozni, lusta. S nyilván nem méltó a rokon-szenvre. Ez - hiján az okokra, célokra vonatkozó információknak, amik esetleg pótolhatnának bizonyos történelmi tapasztalatokat is - valóban az egyetemi helyes következtetés.

Történelmi távlatban - természetesen - lehet, hogy csupán muló epizód mindez. Mint annyi más kérdésben, azt mondhatjuk most is: rajtunk mulik a barátság sorsa. Illatve azon, hogy megtehetjük-e ami rajtunk mulik.

/Egy konfliktushelyzetben ez főként erőszakellenességet jelent. Tulon, igencsak ingoványos talajra tévelem, s a történelmietlenség vádját nem biztos, hogy ki tudnám védeni, amikor ezt a népek közötti kapcsolatokban is pozitívnak tekintem. Hozzáteszem: tendenciaként./

Tonka Béla

+++

"JÓ GYAKORLÓPÁLYA LEHET AZ ÖT EGYETEMI ÉV"

/beszélgetés Dr. Serfőző Lajossal/

Gondolat-jel": Amikor elvállalta 1980-ban a dékáni megbizatást, milyen célokat tűzött, tűzhetett maga elé?

Serfőző Lajos: Egyáltalán nem vállaltam szívesen, lelkesen ezt a megbizatást. Nem a feladat nagysága, a vele járó felelősség miatt, vagy amiatt mert félttem volna.

Nem tudom, hogy maug, fiatalok ismerik-e Kovács András "Falak" c. filmjét. Ennek egyik lényeges mondandója - egy kínai mese alapján - hogy valakinek egy zárt szobában bekötött szemmel kell elmennie a falig, de mindig előbb torpan meg, mint ahol a fal valójában van. Ugy gondoltam, nem is tudjuk, hol vannak a falak, s így nem is megyünk el a falakig. Próbáltam megigérni, hogy nemcsak a falakig megyek majd el, hanem - a realitásokból kiindulva ezeket a falakat kicsit még tágitani is igyekszem. Akkor ezt Szabó Pál egyik regényének címével, az "Ahogy lehet"-tel illusztráltam.

A társadalmi politikai fejlődés menetének ismeretében úgy következ tettem, hogy tovább lehet menni. Persze ez egy elvi lehetőség. A gyakorlat ennél sokkal nehezebb volt. Hiszen 1980-ban már világosan érződött az, ami a továbbiakban csak erősödött, hogy az életünket, munkánkat jócskán behatároló, befolyásoló objektív, anyagi, gazdasági feltételek romlanak. Ezen kívül a bölcsészkar / persze nemcsak az/ rendkívül sokszínű, heterogén. Itt nemcsak a két nagy csoport: oktatók és hallgatók meglétére gondolok. Ezeken belül is számos életkorcsoport, évfolyam- és szakösszetétel és a kar 23 egysége létezik. Ez rendkívül sok különböző érdek felszínre kerülését okozza, melyeknek ütközése, felfogása/nagyon sok esetben szubjektív felfogása/ nyilván nem teszi könnyűvé, hogy a közös akaratra jutás által lehessen az egyébként szűkülő objektív lehetőségek mellett a szubjektív lehetőségeket kihasználni. Ez eddig talán túl általános.

A szocialista demokrácia fejlesztésének igényéből kiindulva azzal próbálkoztam, hogy a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva előbbre jussunk az oktatói-hallgatói partneri viszonyt illetően.

Ekkoriban került elő a h

Ekkoriban kerültek elő a hallgatók részéről is a erre vonatkozó igények. Ugyanakkor az oktatóknál is megpróbáltam elérni ennek a partneri viszonynak az elfogadását, és szemléletváltozást e tekintetben.

G. j.: Milyen eredménnyel jártak e próbálkozások?

S. L.: Az ezzel való próbálkozást nem sajnálom, az eredménnyel viszont nem vagyok elégedett. Ugyanakkor állíthatom, hogy az oktatók szemléletében nagy változás történt. Kivételek nyilván vannak, mindkét végletet tekintve.

G. j.: Az oktatók körében ezzel kapcsolatban volt-e más elképzelés az Ön elképzeléseivel szemben?

S. L.: Arra gondol ugye, hogy ez sinán ment-e, vagy sem?

G. j.: Igen.

S. L.: Nem, ezt régi megrögzöttségek akadályozták, másrészt az általános elfogadás viták során, pro és kontra érvek alapján ment végbe.

G. j.: És a hallgatók?

S. L.: A hallgatók hozzáállása egyenetlen, hullámzásos volt. Kezdetben nagy volt az igyekezet, főként annak az évfolyannak a részéről, mely tavaly végzett, és felkarolta ezt a dolgot - a "Gondolat-jel" megindítása révén is. Azért hozom elő a hozzáállás hullámvonalszerűségét, mert ezt magam kezdetben - lehetséges, hogy irreális várakozással - egyenes vonalúnak gondoltam.

G. j.: Azt hiszen, a legtöbben annak gondolták...

S. L.: Valószínűleg. Én mindenképpen, de ez a hullámváltozás sajnos mégis bekövetkezett. Külön téma lehetne az, hogy mi lehet e hullámváltozás oka, magyarázata, de én egyelőre csak a tényeket regisztrálom.

G. j.: Nem lehet-e az az ok, melyről még az elején beszélt, miszerint az objektív gazdasági lehetőségek szűkülése kedvezőtlen helyzetet hoz létre? Ugyanakkor az egyetem egy legalább ugyanannyira determináló politikai közegben működik. Ennek hatása, visszahatása nem lehet-e oka annak hogy sok minden nem ment olyan sinán, "lineárisan", ahogy sokan elképzelték?

S. L.: Ezzel kapcsolatban az volt az elképzelésem - lehet, hogy irreális - hogy a karon a saját életünkkel, munkánkkal, pályánkkal összefüggő kézenfekvő feladatok volnának, melyek elvégzése korántsem függ olyan mértékben rajtunk kívül vagy fölöttünk álló tényezőktől, mint erre gyakran hivatkoznak. Lehet, hogy a feltételeknek, perspektíváknak van olyan visszahatása, amely befolyásolja itt az egyetemen a politizálási kedvet. De ettől függetlenül ezt a kari közeget jobban, folyamatosabban lehetett volna változtatni, javítani. A hallgatók számára adott volt a lehetőség, hogy a tágabb értelemben vett, nemcsak szociális érdekvédelem beinduljon, meggyökeresedjen. Ez nem történt meg.

G. j.: Hullámváltozásról beszélt, mikor a kari közélet alakulását jellemezte. Megítélése szerint ennek a görbének most mely pontján vagyunk?

S. L.: Vannak olyan benyomásaim, leszámítva minden negatívumot és számomra elkedvetlenítő tapasztalatot, hogy a görbe hullámváltozásai mintha kiegyenlítődtek volna. Csak nem középen, hanem a közepesnél alacsonyabb szinten. Ez nem az a szint amit én négy évvel ezelőtt elképzelttem, és még ennek a szintnek sincsenek meg a szilárd szervezeti alapjai. Legalább tudományos összekötő-rendszert be tudtuk volna járni, hogy a kar életének szervező, elfogadott része legyen ez; a partneri kapcsolat egy bizonyos formája!

G. j.: Attól tartok, az is okozta a korábbi irreális várakozások nem teljesülését, hogy a képviselőtről, érdekvédelemről túlságosan is felépítőssé, szervezeti mechanizmusának szempontjából gondolkodtunk, és főként ezek kiépítésére történtek lépések. De arról igazában nem

gondolkoztunk, hogy mit tudunk kezdeni egy ilyen szervezettel, hogy nekünk milyen érdekeink vannak, lehetnek az egyetemen belül.

S. L.: Annak, hogy ilyen gondolatok - joggal - megfogalmazódnak, vajon nem a mostani gyakorlat-e az oka? Ha jobb a gyakorlat, akkor több következtetést is tudunk levonni. Nem elég tehát általában elvontan beszélni erről, hanem ki kell próbálni egy szisztematikus gyakorlatban, amihez következetesség és - anélkül, hogy túlbecsüném ezeket - de szervezeti keretek kellenek.

G. j.: De ezek jelenleg üresen állnak! Még az is, ami van. Csak utalok az oktatáskorszerűsítéssel kapcsolatos hallgatói érdeklődésre.

Ha a KISZ-szervezet valóban a hallgatóké, és van a hallgatóknak olyan rétege, mely orientálni tudja véleményüket és ez kap vezető szerepet a szervezetben, akkor ez a szervezet valóban eszköz arra, hogy a hallgatók érdeklődését a vélemények kifejeződéséig viigye. De jelenleg a KISZ - az egyetlen adott szervezeti forma - nem tudja ezt elérni, mert nem rugalmas.

S. L.: A KISZ sorsa nyilván összefügg az egészszel, de nem minden mulik a KISZ általános szervezeti-politikai helyzetén. De az, hogy pl.

az egyénileg vállalt tanszéki összekötősséget ki csinálta jól és ki nem, az nagyjából nem az objektív körülmények elkeserítő voltán mulott - bár esetenként ezen is mulhatott, - hanem az egyéni felelősség neglétén. Tulajdonképpen nem érzik át, nem mérik föl azok sem, akiket erre rá lehetett beszélni, hogy egy nagyobb csoport érdekét képviselik.

G. j.: En pontosan ebben látom a problémát. Vehetjük úgy, hogy ez éppen úgy politika, mint bármi más, amit annak nevezünk: saját és más érdekek föl válllása és képviselése. És szerintem éppen erre nincs meg a beidagzettség, ennek nincsenek meg a hagyományai.

S. L.: Itt kellene megtanulni ezt! A beidagzettség nem születik senkivel.

G. j.: Így van, de mi már iskolába jártunk vagy 12 évig...

S. L.: Most háritsuk az alsóbbfoku oktatásra a felelősséget?

G. j.: Nem erre gondoltam, hanem arra, hogy politikai hagyományaink nem a legfejlettebbek. Nem egyszempontuan akarok érvelni, így azt mondom, hogy ez is nagyon fontos tényező. A csoportérdek föl válllításának képessége, az arra való hajlam az egyik fél részéről, hogy ellenőrizzen, a másik részéről, hogy hagyja magát ellenőrizni. És ennek hiánya meghatározó.

S. L.: De tudja, hogy most miről beszél: a demokráciáról...

G. j.: Igen.

S. L.: Illúzió volt-e részenről - maga használta ezt a szót - hogy a partneri viszonyt felnőtt emberek partneri viszonyának képzelten és képzelen el?

G. j.: Nem, nem merném ezt illúzióknak nevezni, hanem inkább azt mondanám, hogy ettől most még nagyon messze vagyunk.

S. L.: De ha 18-19 éves korukig nem sikerül, akkor itt az egyetemen kell megtanulni azt a bizonyos partneri viszonyt. Nem biztos, hogy az

a felnőtt egyetemista, aki a világot akarja megváltani. Rendben van, váltsa meg a világot, de ugyanakkor próbáljon meg saját csoportjának, az egyetem érdekében is konkrét lépéseket tenni. Szóval arra akartam kilyukítani, - és ezzel lehet és kell is vitatkozni - hogy túl könnyen adnak fölmentést maguk számára, abból kiindulva, hogy a világ, az ország az egyetem milyen, és ezen ugysen lehet változtatni, tehát akkor nem érdemes semmit sem csinálni. Anélkül, hogy megpróbálták volna mit lehet ténylegesen megvalósítani. Pedig a nagyobb súlyú dolgoknak is komolyabb bázis

van ez. Az "ugyse meg" persze gyakran csak hivatkozási alap; időnként ez a kényelmesebb álláspont is. És abból adódik az, hogy gyakran kevesen maradnak azok, akik föl válllalnák az érdekképviselést, a politizálást.

G. j.: Az egyetemmaradásban az is szerepet játszhat, hogy nem kapnak elegendő támogatást, s ez csalódáshoz vezet. Másrészt fontos a nemzetközi folytonosság szempontja is. Amikor a hallgatók jelentős része

Előző követelések és a KISZ-szervezet reformja mellett, akkor a kezdeményezők csoportja 3-4. évesekből állt. És azon vette magát észre, hogy nem tudja tudni a stafétabotot, mert az egyetemen nincsenek meg az információ áramoltatás lehetőségei, a szervezeti keretek, a nyilvánosság, az érdeklődés, az affinitás.

L.: Főképp az affinitás. Mert azoknak akik elkezdték mindezt, még annyi lehetőségük sem volt, mint amennyi az ő munkájuk eredményeképp létrejött. Én azért nem veszítem el alaptermészetemből fakadó optimizmusomat, mert ugyanakkor tudom, hogy nem úgy alakul a történelem, a legtágabb és a legszűkebb környezetben sem, hogy én kimondok egy jó dolgot és ez holnap már meg is valósul. Ezt kellene megtanulni, mert ez szerintem realista, történeti átáramlást jelent, és azt amiben ennek szerepe van: a felnőtté válást.

J.: És az értelmiségiévé válást.

L.: Nagyon helyes. Ezt a felelősséggel együttjáró, gondokat felvállaló, népben-nemzetben gondolkodó magatartást. Ennek rendkívül jó gyakorló helye lehet az egyetemi öt év. Tapasztalatokkal vértetne fel, hogyha itt kisebb-nagyobb dolgokról demokratikusan politizálnánk. A lehetőségeket magunk teremtjük. Az objektív helyzet, a környezet értetlensége, az affinitás hiánya még 50 évig is eltarthat.

J.: Ha csináljuk azt, amit lehet, akkor is?

L.: Igen De az értelmiségi létnek éppen az a lényege, hogy nem lehet visszavonulni egy elefántcsonttoronyba vagy cinikusan kommentálni a dolgokat.

J.: Márpedig az értelmiség jelentős része ezt csinálja,...

L.: Éppen ezért arra kellene felkészülni az egyetemen, hogy amit mi ki-gondolunk, az rajtunk kívülálló okok miatt nem megy máról holnapra. Legyenek lépések, amelyeket magunk vállaltunk, eredmények, melyeket magunk harcoltunk ki, és innen aztán még tovább lehetne lépni. Ez nem megy következetesség nélkül. Ezt lehetne megtanulni itt az egyetemen, különben tömegesen ajratomelődik az, amit mondott arról, hogy az értelmiség hogy nézi a dolgokat.

J.: Köszönjük a beszélgetést.

/ A beszélgetést Galamb György készítette /

+ + +

MV. 1984/1-2.

"We brought him, we took him..."
/Churchill/

Jelenlegi Mozgó Világ-ra ezt a címet nyomtatni: bűn. Vagy legalábbis nem értjük: miért? Mert lapot indítani szilárd programmal, céltudatos akarással - merész dolog. De miért ezen elkérkedett cím? Rokon elvek? A UJ-hoz nem kell új név? Betyár/pardon/becsület?

Nem. Nálunk nagyobb bölcsesség döntése ez.

Nos. A /régi/ Mozgó Világnak megpróbált arca, mit, POFAJA lenni. Ez ebben a csadoros országban nem divat. /Sőt./ Nem tűrhettük. Pimasz, durva, hazug ábrázatához volt illő lelki alkata is: voyeur-sége bántott, magamutogatása meg-megpirongatta arcunkat, sértette a közizlést. A kulcslyukakat be kellett szűnnünk, szemérmét le kellett takarnunk az aggodó gondoskodás függőfalevelével. Indítani a beteg? /Igen: beteg."egyszerűen beteg, túl érzékeny neurotikus lett. Gyógykezelésre, gondoskodásra szorul..." - ahogy az egyik tünet meg-megplazta/ Nem, nem! Soha! Nem csupán igaz kiméletességünk, de a mártírgyártástól való jogos féltelmünk is tiltja ezt az atrocitást.

Döntés született. Közös.

A beteg kezeljük. / Aggodó kezünk néha még parancsot is vett neki. /